

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

“ 31.08 2021 р.”

**“МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ПРАВ ЛЮДИНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ
КОНТЕКСТІ”**
(англійською мовою)

для студентів факультету міжнародних відносин

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

**КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА
ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ**

Левицький Т. І. Міжнародне право прав людини у глобальному контексті (англійською мовою). Робоча програма навчальної дисципліни для студентів факультету міжнародних відносин за спеціальністю 293–«міжнародне право». Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2021.- 31 с.

Розробник:

Левицький Т.І., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародного права
Протокол № 1 від. “30” серпня 2021 р.

Завідувач кафедри міжнародного права проф. Репецький В.М.
“30” серпня 2021 р.

©Левицький Т.І., 2021

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни «Міжнародне право прав людини у глобальному контексті» (англійською мовою))

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна</i> форма навчання
Кількість кредитів – 3		<i>Вибіркова</i>
Модулів – 1	Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»	Рік підготовки: 1-й (магістри)
Змістових модулів – 1	Спеціальність: 293 – «Міжнародне право»	Семестр 1-ий
Курсова робота		Лекції Денна форма: 32 год.
Загальна кількість годин – 180 год		Практичні, семінарські Денна форма: 32 год.
Тижневих годин: аудиторних – 4 (денна форма) самостійної роботи студента – 7,25 (денна форма)	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Магістр	Самостійна робота Денна форма: 116 год.
		Індивідуальні завдання
		Вид контролю: іспит

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Мета.

Формування комплексних знань про правові основи міждержавних відносин в сфері захисту прав людини .

2.2. Завдання.

Приступаючи до вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право прав людини у глобальному контексті», студенти повинні перш за все зрозуміти місце цієї дисципліни в системі інших навчальних дисциплін, встановити зв'язок між ними.

Робота студентів по вивченню дисципліни включає в себе вирішення трьох основних завдань:

1. Дослідження актуальних проблем і сучасних викликів, пов'язаних з процесами становлення демократії в суспільстві в глобальному контексті.
2. Вивчення навчальної і спеціальної юридичної літератури.
3. Аналіз положень основних міжнародних документів у сфері міжнародного захисту прав людини.

У результаті вивчення дисципліни «Міжнародне право прав людини у глобальному контексті» студенти повинні:

Засвоїти (знати):

1. Поняття та основні категорії галузі міжнародного права «Міжнародне право прав людини у глобальному контексті» , його місце в системі міжнародного права і роль в міждержавних стосунках;
2. Історію становлення та тенденції розвитку галузі, вплив на цей розвиток глобалізаційних явищ;
3. Основні міжнародно - правові механізми захисту прав людини;
4. Актуальні проблеми міждержавних стосунків в питаннях захисту прав людини.

вміти:

1. Застосовуючи сучасні методи пізнання аналізувати міжнародні акти в сфері захисту прав людини, а також відповідне національне законодавство на предмет його відповідності до вимог міжнародного права.

2. Характеризувати ефективність функціонування міжнародних механізмів захисту прав людини, особливості таких механізмів захисту окремих категорій фізичних осіб.
3. Прогнозувати подальші тенденції розвитку галузі « Міжнародне право прав людини ».

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **Лекційні заняття**

Тема 1. Права людини в історії людства і міжнародне право

Виникнення і розвиток в міжнародному праві норм поваги до прав людини. Віденський 1815р. та Аахенський конгреси. Берлінський Акт 1878 року про захист національних меншостей та релігійних свобод. Гаагські конвенції 1899 та 1907 років про захист прав людини в період військових конфліктів. Співробітництво держав в боротьбі з рабством і работоргівлею. Роль двосторонніх міждержавних договорів.

Вплив I-ої та II-ої світових воєн, існування двох політичних блоків (радянського та західного) у XX столітті на розвиток норм міжнародного права про захист прав людини.

Повага основних прав і свобод людини - один з основних принципів сучасного міжнародного права. Історичні умови та соціально-економічні причини виникнення інституту "міжнародний захист прав людини". Повага до прав людини як необхідна умова забезпечення миру і безпеки. Нормативний зміст принципу: а) принцип поваги до прав людини в системі інших принципів міжнародного права, зокрема, принципів невтручання у внутрішні справи, територіальної цілісності держав, права націй на самовизначення тощо; б) співвідношення міжнародного та внутрідержавного права в забезпеченні гарантій прав людини. Завдання та напрямки реалізації цього принципу. Основні міжнародні акти, що закріплюють та розвивають цей принцип (Статут ООН 1945 року, Загальна Декларація прав людини 1948 року, Декларація про принципи міжнародного права 1970 року. Заключний Акт Ради по безпеці і співробітництву в Європі 1975 року та інші).

Тема 2. Міжнародне та національне право в сфері захисту прав людини: проблема розмежування компетенції

Міжнародне і національне право: основні методологічні концепції та підходи до розмежування компетенції.

Захист прав людини і міжнародне право . Форми і методи впливу міжнародного співтовариства на держави в сфері захисту прав людини. Принцип невтручання у внутрішні справи держави і захист прав людини.

Захист прав людини на національному рівні. Національно - правова імплементація міжнародно - правових зобов'язань держави.

Тема 3. Концепція поколінь (генерацій) прав людини і її відображення у міжнародному праві прав людини

Становлення та подальша еволюція концепції поколінь прав людини.

Особливості перших двох поколінь прав людини. Відображення цих особливостей у міжнародному праві.

Колективні прав (права народів) як рефлексії процесів еволюції суспільного розвитку.

Вплив науково – технічного прогресу на розвиток прав людини. Четверте покоління прав людини .

Концепція (теорія) поколінь прав людини і основні міжнародні акти, в яких вона знайшла своє відображення (Загальна Декларація прав людини 1948 р., Пакти про права людини 1966 р., Європейська конвенція основних прав і свобод людини 1950 р., Хартія фундаментальних прав людини Європейського Союзу 2000 р., Міжамериканська конвенція з прав людини 1969 р., Африканська Хартія прав людини і народів 1981 р. ...).

Тема 4. Пакти про права людини 1966 року як приклад компромісу

1. Історія створення і підписання Пактів 1966 року про права людини. Позиції держав при розробці та підписанні Пактів.

2. Місце і роль Пактів в універсальній системі регулювання співробітництва держав з питань прав людини. Порівняльний аналіз Пакту про громадянські та політичні права та Пакту про економічні, соціальні та

культурні права. Особливості Пактів. Міжнародні Пакти про права людини як юридично обов'язкові документи. Структура Пактів. Об'єм прав і свобод, що підлягають міжнародному захисту у відповідності з Пактами. Класифікація прав людини згідно Пактів. Механізм і методи контролю за дотриманням зобов'язань держав.

Факультативні Протоколи до Пактів 1966 року. Їх значення.

Тема 5. Регіональні системи захисту прав людини: порівняльне дослідження

Історичні особливості в підходах до прав людини на регіональному рівні і вплив таких розбіжностей на відповідну галузь міжнародного права. Регіональні системи захисту прав людини як особливість галузі міжнародного права прав людини.

Європейська регіональна система під егідою Ради Європи. Її становлення і розвиток. Європейська конвенція прав людини і основних свобод 1950 року. Європейська Соціальна Хартія 1961 р. (переглянута). Характеристика особливостей європейської системи як найбільш ефективної на сьогоднішній день міжнародної системи захисту прав людини. Об'єктивні передумови такої ситуації. Об'єм прав і свобод, які підлягають міжнародному захисту. Характеристика міжнародного регіонального контрольного механізму. Вплив європейської регіональної система на становлення і розвиток інших регіональних систем захисту прав людини.

Міжамериканська система захисту прав людини. Міжамериканська конвенція прав людини 1969 р. Особливості становлення цього регіонального механізму. Система прав і свобод людини, які підлягають захисту. Особливості міжнародного механізму контролю за виконанням конвенційних положень.

Африканська система захисту прав людини. Цивілізаційні та світоглядні особливості підходу до прав і свобод людини на африканському континенті і їх відображення в Африканській Хартії прав людини і народів 1981 р.

Інші регіональна системи, які знаходяться в стадії становлення. Арабська та ісламська (мусульманська) система. Регіональна система на базі міжнародної організації АСЕАН (Організації Держав Південно-Східної Азії).

Тема 6. Смертна кара і права людини: ставлення міжнародного права.

Смертна кара: етичні, моральні, правові аспекти. Історія становлення проблеми. Смертна кара як порушення прав людини на життя.

Закріплення покарання у вигляді смертної кари в національному законодавстві держав.

Рух за заборону смертної кари. Зусилля міжнародного співтовариства в напрямку досягнення спільної позиції держав по забороні смертної кари. Еволюція міжнародного права з питань заборони смертної кари. Основні міжнародні акти щодо заборони смертної кари.

Тема 7. Концепція «геноциду» Р. Лемкіна і її вплив на розвиток міжнародного права прав людини.

Становлення та розвиток міжнародно-правових поглядів Р. Лемкіна. Наукова діяльність Р. Лемкіна в галузі міжнародного права

Еволюція міжнародно-правових поглядів Р. Лемкіна щодо концепції злочину геноциду

Міжнародно-правові погляди Р. Лемкіна щодо кваліфікації окремих прикладів масових порушень прав людини як злочину «геноциду»

Вплив міжнародно-правових поглядів Р. Лемкіна на формування сучасного міжнародного права. Перспективи подальшого врахування міжнародно-правових ідей та концепцій Р. Лемкіна в сучасному міжнародному праві

Тема 8. Катування як порушення прав людини: порівняльний аналіз міжнародних механізмів боротьби з катуванням

Поняття катування як порушення прав людини. Аналіз катування як злочину.

Боротьба з катуванням на національному рівні. Аналіз національного законодавства з боротьби з катуванням.

Катування як проблема міжнародного характеру. Міждержавне співробітництво з питань боротьби з катуванням.

Боротьба з катуванням в рамках Організації Об'єднаних Націй. Конвенція ООН проти катувань 1984 року.

Регіональні механізми боротьби з катуванням. Європейська Конвенція про запобігання катуванням 1987 року.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Денна форма навчання

№ п/п	ТЕМА	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1				
1	Права людини в історії людства і міжнародне право	6	4	15
2	Міжнародне та національне право в сфері захисту прав людини: проблема розмежування компетенції	4	4	15
3	Концепція поколінь (генерацій) прав людини і її відображення у міжнародному праві прав людини	2	4	15
4	Пакти про права людини 1966 року як приклад компромісу	2	4	10
5	Регіональні системи захисту прав людини: порівняльне дослідження	6	4	16
6	Смертна кара і права людини: ставлення міжнародного права	4	4	15
7	Концепція «геноциду» Р. Лемкіна та її вплив на розвиток міжнародного права прав людини	4	4	15
8	Катування як порушення прав людини: порівняльний аналіз міжнародних механізмів боротьби з катуванням	4	4	15
	Всього:	32	32	116

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Права людини в історії людства і міжнародне право

1. Виникнення і розвиток в міжнародному праві норм поваги до прав людини. Основні напрямки міждержавного співробітництва в сфері захисту прав людини до початку 20 ст.
2. Вплив I-ої та II-ої світових воєн на розвиток норм міжнародного права про захист прав людини.
3. Повага основних прав і свобод людини - один з основних принципів сучасного міжнародного права. Повага до прав людини як необхідна умова забезпечення миру і безпеки.
4. Нормативний зміст принципу. принцип поваги до прав людини в системі інших принципів міжнародного права, зокрема, принципів невтручання у внутрішні справи, територіальної цілісності держав, права націй на самовизначення .

Рекомендована література:

1. Антонович М.М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини: теорія і практика: моногр. – К.: Вид. дім « Києво-Могилян.акад.», 2007.- 384 с.
2. Введение в вопросы международной защиты прав человека. Учебное пособие. / Под редакцией Райя Хански и Маркку Сукси. – Институт прав человека. Университет «Або Академи»; Турку/Або, 1997.
3. Лицина И. Ю. Международные механизмы защиты прав человека. Х.: Фолио, 2001.
4. Мартинюк Р. С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2009. 218 с.

5. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. Киев : Истина, 2010. 480 с.
6. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підручник / В. В. Мицик; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К.: Промені, 2010. 722 с. .
7. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Н 23 Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.
8. Права человека: междунар. правовые док. и практика их применения: в 4 т. / сост. Е. В. Кузнецова. Минск : Амалфея, 2009. Т. 1.
9. Руднева О. М. Міжнародні механізми захисту прав людини: поняття та класифікація. Наше право. 2010. № 2. Ч. 2.
10. Руднева О. М. Теоретичні проблеми класифікації міжнародних стандартів прав і свобод людини. Бюл. М-ва юстиції України. 2010. № 9
11. Карташкин В. Права человека в истории международных отношений // Права человека / Отв. ред. Е. А. Лукашева. – М.: НОРМА-ИНФРА.М, 1999. – 573 с.
12. Рабінович П.М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 1. С. 19-29.

Тема 2. Міжнародне та національне право в сфері захисту прав людини: проблема розмежування компетенції

1. Міжнародне і національне право: основні методологічні концепції та підходи до розмежування компетенції.
2. Захист прав людини і міжнародне право . Форми і методи впливу міжнародного співтовариства на держави в сфері захисту прав людини..
3. Захист прав людини на національному рівні. Національно - правова імплементація міжнародно - правових зобов'язань держави.

Рекомендована література:

1. Антонович М. М. Співвідношення міжнародних та внутрішньодержавних механізмів забезпечення прав людини. // Наукові записки. НаУКМА. – Том 10. – К., 2000.
2. Права людини в національному та європейському контекстах : підручник / Н.І. Петрецька, Ю.М. Бисага, Д.М. Белов та ін. ; за заг. ред. Н.І. Петрецької, Ю.М. Бисаги. Ужгород, Видавничий дім “Гельветика”, 2018. 482 с.
3. Карташкин В.А. Права человека в международном и внутригосударственном праве./ В.А.Карташкин/отв. редактор Лукашева Е.А. – М.: ИГиП РАН. 1995.
4. Денисов В.Н. Про особливості імплементації соціально-економічних і культурних прав у системі міжнародного права прав людини / В.Н. Денисов// Правова держава. Щорічник наук. Праць.- 2001. Вип.12 –С. 504-515
5. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини: навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 168 с.
6. Meron Theodor. The humanization of International Law. The HagueAcademy of international law Martinus Nijhof Publishers . 2005. – 569 p.
7. Humphrey J.P. Human Rights and the United Nations: A Great Adventure. / J.P. Humphrey. - Dobbs Ferry, NY: transnational. 1984. - ix, 350 P

Тема 3. Концепція поколінь (генерацій) прав людини і її відображення у міжнародному праві прав людини

1. Становлення та подальша еволюція концепції поколінь прав людини.
2. Особливості перших двох поколінь прав людини. Відображення цих особливостей у міжнародному праві.
3. Колективні права (права народів) як рефлексії процесів еволюції суспільного розвитку.
4. Вплив науково – технічного прогресу на розвиток прав людини. Четверте покоління прав людини .

5. Концепція (теорія) поколінь прав людини і основні міжнародні акти, в яких вона знайшла своє відображення

Рекомендована література:

1. Аврамова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми / О. Аврамова, О. Жидкова // Право України. - 2010. - № 2. - С. 101-107.
2. Дуглас Сандерс. Колективні права // Права людини: Концепції, підходи, реалізація. – К.: Ай Бі, 2003. – 263 с.
3. Рабінович С. Права людини “першого покоління” і канонічні джерела християнства // Право України. – 2001. – № 3. – С. 50-53
4. Абашидзе А.А. Новое поколение прав человека: соматические права. // Московский журнал международного права. - 2009. - №1 –С. 69 -82.
5. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист прав людини: Навчальний посібник. Х.: Право, 2019. 310 с

Тема 4. Пакти про права людини 1966 року як приклад компромісу

1. Історія створення і підписання Пактів 1966 року про права людини..
2. Пакт про громадянські та політичні права 1966р та факультативні протоколи до нього
3. Пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. та факультативний протокол до нього. Еволюція механізму захисту прав людини Пакту .

Рекомендована література:

1. Міжнародні Пакти про права людини 1966р. та Факультативний протокол до Міжнародного Пакту про громадянські та політичні права // Права людини: міжнародні договори України. -К.: Юрінформ, 1992.- С.24-67.

2. Другий Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права // Права людини в Україні. (Інформ. бюлетень україно-американського бюро). 1994. №9. - С. 56-60.
3. Загальна декларація прав людини // Кушніренко О., Слінько Т. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – 440 с.
4. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права // Кушніренко О., Слінько Т. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – 440 с.
5. Міжнародний Пакт про економічні, соціальні і культурні права // Кушніренко О., Слінько Т. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – С. 440 с .
6. Гнатівські М. Пакти про права людини // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с. 530
7. Факультативний Протокол до міжнародного Пакту про громадянські і політичні права // Кушніренко О., Слінько Т. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – 440 с.
8. Meron Theodor. The humanization of International Law. The Hague Academy of international law Martinus Nijhoff Publishers . 2005. – 569 p.

Тема 5. Регіональні системи захисту прав людини: порівняльне дослідження

1. Регіональні системи захисту прав людини як особливість галузі міжнародного права прав людини.
2. Європейська регіональна система під егідою Ради Європи. Її становлення і розвиток. Європейська конвенція прав людини і основних свобод 1950 року. Європейська Соціальна Хартія 1961 р. (переглянута) .
3. Міжамериканська система захисту прав людини. Міжамериканська конвенція прав людини 1969 р. Особливості становлення регіонального механізму.

4. Африканська система захисту прав людини. Африканська Хартія прав людини і народів 1981 р.
5. Інші регіональні системи, які знаходяться в стадії становлення (арабська (ісламська), захист прав людини в рамках АСЕАН).

Рекомендована література:

1. Абашидзе А.Х. Региональные системы защиты прав человека: учеб. Пособие. – М.: РУДН, 2012. – 175 с.
2. Луць Л.А. Сучасні правові системи світу / Л.А. Луць – Львів, 2003 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravoznaves.com.ua/books/letter/256%СВ/19099chapter>
3. Жданов Н.В. Исламская концепция миропорядка. – М. Междунар. Отношения, 2003. – 568 с.
4. Єфіменко О. Міжамериканська система захисту прав людини і проблеми розвитку. / О. Єфіменко. [електронний ресурс] / Режим доступу: conference.nuos.edu.ua/catalog/files/lectures/20525.pdf
5. Захист прав людини в рамках АСЕАН (асоціація держав південно-східної Азії) [Електронний ресурс] // Українське право. Міжнародне публічне право. – 2018. – режим доступу: http://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/zakhyst-prav-lyudene-vramakh-asean-asotsiatsiya-derzhav-pivdenno-skyidnoyi-aziyi/.
6. Мицик В. В. Європейська система захисту прав людини, інституційні органи. Права людини у міжнародному праві : підруч. для вузів. К. : Промінь, 2010. С. 315-332.
7. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях. К.: Ліра-К, 2013. 188 с.
8. Степаненко К. В. Конвенційний механізм міжнародного захисту прав людини в системі ООН. Альманах міжнародного права. - 2018. № 19. - С. 107 - 108.
9. Тамм А. Є. Роль Ради Європи у забезпеченні прав людини на сучасному етапі: навч. посіб. Харків: Магістр, 2010. 322 с.
10. Seenyonjo M. The African regional human rights system / Leiden-Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2012. 510 p.

11. Murray R. Human Rights in Africa: from the OAU to African Union/ - New York.: Cambridge University Press,2004.- 328 p.

12.Ewunetie N. African Human Rights Law // Ethiopian legal brief, 2012.- [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chilot.files.wordpress.com/2011/06/African-human-rights-law.pdf>

13. The European Union and Human Rights: An International Law Perspective .[Tawhida Ahmed](#), [Israel de Jesús Butler](#) ?*European Journal of International Law*, Volume 17, Issue 4, 1 September 2006, Pages 771–801, <https://doi.org/10.1093/ejil/chl029>

Тема 6. Смертна кара і права людини: ставлення міжнародного права.

- 1.Смертна кара як порушення прав людини на життя.
2. Закріплення покарання у вигляді смертної кари в національному законодавстві держав.
3. Еволюція міжнародного права з питань заборони смертної кари. Основні міжнародні акти щодо заборони смертної кари.
- 4.Україна і смертна кара: історія відмови від даного виду покарання .

Рекомендована література:

1. Протокол № 6 до Європейської конвенції з прав людини і основоположних свобод. [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_802

2. 2. Протокол № 13 до Європейської конвенції з прав людини і основоположних свобод. [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_180

3.Карпенко М.І Смертна кара: Бути чи не бути? / М.І Карпенко, А.В.Бандурович. // Юридична наука. – 2013. - №5. – с. 62-69.

4. Квашис В.Е. Смертная казнь мировые тенденции, проблемы и перспективы. / В.Е Квашис – М.:Юрайт, 2008.- 275 с.

5. Федоров В.Н. И снова о смертной казни // Правове життя сучасної України: матер. Міжн. Наук. Конф. Т.2. – Одеса.: Фенікс. 2012. – с 261-264.
6. Ворона В.А.Право на евтаназію як складова частина права людини на життя/В.А.Ворона // Право України.- 2010. - № 5.- С.199-205.
7. Nowak A/ The Global Decline of Mandatory Death Penalty.- New York: Routledge, 2016. - 177p.
8. Schabas W. The Abolition of the death Penalty in International Law. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 355 p.
9. Meron Theodor. The humanization of International Law. The Hague Academy of international law Martinus Nijhof Publishers . 2005. – 569 p.

Тема 7. Концепція «геноциду» Р. Лемкіна і її вплив на розвиток міжнародного права прав людини .

- 1.Становлення та розвиток міжнародно- правових поглядів Р.Лемкіна.
2. Еволюція міжнародно-правових поглядів Р. Лемкіна щодо концепції злочину геноциду
- 3.Міжнародно-правові погляди Р. Лемкіна щодо кваліфікації окремих прикладів масових порушень прав людини як злочину «геноциду
- 4.Вплив міжнародно-правових поглядів Р. Лемкіна на формування сучасного міжнародного права .

Рекомендована література:

- 1.Конвенція ООН по запобігання злочину геноциду і покарання за нього від 9 .12.1948 р. -https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text

2. Римський статут міжнародного уголовного суду от 17 июля 1998 года // Офіційна веб-сторінка Верховної Ради України. - [Електронний ресурс]. Режим доступу - http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

3. Draft Convention on the crime of genocide. UN Doc. E/447 of 26 June 1947. // United Nations. - 84 P.

4. Антонович М. М. Проблема визначення злочину геноциду в міжнародному праві та його застосування до голодомору 1932 - 1933 рр. в Україні / М. М. Антонович // Наук. зап. НаУКМА. Сер. Юрид. науки . - 2008. - Т. 77. - С. 61-655.

5. Василенко В. Голодомор 1932-1933 років в Україні як злочин геноциду: правова оцінка./ В. Василенко // - К.: Вид-во імені Олени Теліги, 2009. – 48 С.

6. Дадуани Т.Г. Вклад профессора Р. Лемкина в дело квалификации геноцида как международного преступления . – Т.Г. Дадуани // Актуальные проблемы современного международного права: Материалы ежегодной межвузовской научно-практической конференции. Москва, 9-10 апреля 2010 г.. Ч. 1. – 2010. – С. 515-521.

7. Землянська В. В. Оцінка голодомору з точки зору міжнародного кримінального права / В. В. Землянська // Наук. зап. НаУКМА. Сер. Юрид. науки . - 2009. - Т. 90. - С. 26-28.

8. Земан І.В. Спадковість поколінь у львівській школі міжнародного права / І.В. Земан // Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку (до 60-ліття проф. В. М. Репецького) / М. М. Микієвич, М. В. Буроменський, В. В. Гутник [та ін.]; за ред. д.ю.н., проф. М. М. Микієвича. – Львів : ЛА «Піраміда», 2013. – С. 71-83.

9. Кульчицький С.В. Голод 1932–1933 рр. в Україні як геноцид: мовою документів, очима свідків / С.В. Кульчицький. — К.: Наш час, 2008. — 239 С.

10. Козицький А. Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у ХХ ст. (причини, особливості, наслідки) : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. - Л.: Літопис, 2012. - 608 С.

11. Рафаель Лемкін: радянський геноцид в Україні (стаття 28 мовами) / Р. Сербин (ред.), Стасюк О. (упор.). – К.: Майстерня книги, 2009. – С. 37-43.
12. Сербин Р. Антигеноцидна конвенція ООН і голодомор : що заважає міжнародному визнанню великої української трагедії / Р. Сербин // Сучасність. - 2008. - № 1-2. - С. 33-48.
13. Сербин Р. Концепція злочину геноциду Рафаеля Лемкіна та його аналіз українського геноциду / Р. Сербин // Рафаель Лемкін: радянський геноцид в Україні (стаття 28 мовами) / Р. Сербин (ред.), Стасюк О. (упор.). – К.: Майстерня книги, 2009. – С. 21-30
14. Яценко С.С. Геноцид / С.С. Яценко // Юридична енциклопедія: В 6 т. Т. 1: А - Г. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол. ред.) та ін. - К.: "Українська енциклопедія", 1998. - С. 573-574.
15. Dadrian V. Genocide as a Problem of National and International Law: The World War I Armenian Case and Its Contemporary Legal Ramifications / V. Dadrian // Yale Journal of International Law. – 1989. – Vol. 14, №2. – Pp. 22
16. Cooper J. Raphael Lemkin and the Struggle for the Genocide Convention / J. Cooper. - New York: Palgrave Macmillan Ltd, 2008. – viii, 338 P
17. Barret J.Q. Raphael Lemkin and 'Genocide' at Nuremberg, 1945-1946 / J. Q. Barret // The Genocide Convention Sixty Years After Its Adoption / Safferling C., Conze E., eds. – The Hague: Asser Press, The Hague, 2010. – Pp. 35-54.
18. Kornat M. Rafał Lemkin's Formative Years / M. Kornat // Rafał Lemkin: A Hero of Humankind / Edt. A. Bieńczyk-Missala, S. Dębski. — Warsaw: The Polish Institute of International Affairs, 2010. — Pp. 59-73.
19. Lemkin R. Axis rule in occupied Europe : laws of occupation, analysis of government, proposals for redress / R. Lemkin ; introduction by W.A. Schabas. - Clark, N.J. : Lawbook Exchange, Ltd., 2008. - 674 P.
20. Schabas W.A. Genocide in international law : the crime of crimes. 2nd ed. / W.A. Schabas. - Cambridge, UK ; New York : Cambridge University Press, 2009. - xviii, 741 P.

21. Shabas W.A. Raphael Lemkin, Genocide and Crimes against Humanity / W.A. Shabas // Rafał Lemkin: A Hero of Humankind / Edt. A. Bieńczyk-Missala, S. Dębski. — Warsaw: The Polish Institute of International Affairs, 2010. - Pp. 233-
22. A Note on Raphael Lemkin's Birthdate: June 24, 1900 - not 1901 // Prevent Genocide International. - [Electronic source]. Cit. 01.12.2012. Retrieved from - <http://www.preventgenocide.org/lemkin/birthdate/>
23. Advisory Opinion on Reservations to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide of 28th May 1951 / International Court of Justice. – Official web-site of the International Court of Justice. - [Electronic source]. Retrieved from. - <http://www.icj-cij.org/docket/files/12/4283.pdf>. – 58 P.
24. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro) 1951 / International Court of Justice. – Official web-site of the International Court of Justice. - [Electronic source]. Cit. 25.07.2013. Retrieved from. - <http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=3&code=bhy&case=91&k=f4&p3=0>.
25. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro) 1951. Judgement of 26 February 2007. / International Court of Justice. – Official web-site of the International Court of Justice. - [Electronic source]. Cit. 26.10.2013. Retrieved from. - <http://www.icj-cij.org/docket/files/91/13685.pdf>.

Тема 8. Катування як порушення прав людини: порівняльний аналіз міжнародних механізмів боротьби з катуванням

1. Поняття катування як порушення прав людини.
2. Катування як проблема міжнародного характеру. Міждержавне співробітництво з питань боротьби з катуванням.
3. Конвенція ООН проти катувань 1984 року .
4. Європейська Конвенція про запобігання катуванням 1987 року.

Рекомендована література:

1. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 1987 року [Он-лайн] Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_068
2. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських та таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 1984 року [Он-лайн] Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
3. Факультативний протокол до Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських та таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 1984 року [Електронний ресурс.] – Режим доступу:] https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_f48.
4. Проти катувань. Збірник. Харківська правозахисна група. Упорядник Є Захаров.- Харків, 1997.
5. Проти катувань. Міжнародні механізми запобігання катуванням і поганому поводженню/ Харківська правозахисна група; -Харків: Права людини, 2007.- 400с.
6. Хавронюк М.І. Законодавство України проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. Науково – практичний коментар/ М.І.Хавронюк, В.О.Гацелюк. – Київ.: – ВАШТЕ, - 2014 -320 с.
7. Левченко К.Б. До питання філософсько – правового визначення понять « тортури», « катування», «жорстоке поводження», «поводження, що принижує людську гідність»/ К.Б. Левченко// Право України.- № 10.- С.1-4
Langbein J. Tjrture and Plea Bargaining // The University of Chicago Law Review.-1978.- Vol.46, № 1. –р.3
8. Замула А. Ю. Міжнародно-правова заборона катування як фактор впливу на ефективність боротьби з тероризмом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Алла Юріївна Замула ; наук. кер. В. Ф. Антипенко ; НУ "ОЮА". - Одеса, 2017. - 23 с
9. Замула А. Ю. Еволюція становлення тортур (катувань) у сучасному міжнародному праві / А. Ю. Замула // Право і суспільство. - 2015. - № 5.2(3). - С. 8-14 . - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_5.2%283%29__4

10. Введение в вопросы международной защиты прав человека. Учебное пособие. / Под редакцией Райя Хански и Маркку Сукси. – Институт прав человека. Университет «Або Академи»; Турку/Або, 1997.
11. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підручник / В. В. Мицик; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К.: Промені, 2010. 722 с.
12. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист прав людини: Навчальний посібник. Х.: Право, 2019. 310 с
13. Nigel S. Rodley. THE DEFINITION(S) OF TORTURE IN INTERNATIONAL LAW / Current Legal Problems . -Oxford University Press, 2002 №55 - pp.467-493
14. Torture in International Law A guide to jurisprudence. / The Association for the Prevention of Torture (APT) and the Center for Justice and International Law (CEJIL). – 2008. – 214 p.
15. P. Nagan. The International Law of Torture: From Universal Proscription to Effective Application and Enforcement Winston / UF Law faculty Publications. - Spring 2001/ -37 p.

7. ТЕМАТИКА ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

1. Ісламська концепція захисту прав людини і її відповідність до загально визнаних критеріїв міжнародного права
2. Правовий аналіз регіональних механізмів захисту прав людини: порівняльна характеристика європейської та американської систем.
3. Європейський Союз та Рада Європи: співробітництво у сфері захисту прав людини
4. Концепції розвитку міжнародного захисту прав людини в працях Лаутерпахта К. та Лемкіна Р..
5. Міжнародно- правове обґрунтування забарони смертної кари.
6. Ефтаназія в контексті поваги до прав людини: національно- правові та міжнародно- правові аспекти
7. Науково – технічний прогрес і четверте покоління прав людини: відображення у міжнародному праві.
8. Роль міжнародних недержавних організацій в системі міжнародного захисту прав людини
9. Компетенція внутрідержавного та міжнародного прав в питаннях захисту прав людини: критерії розмежування.
10. Проблема міжнародної правосуб'єктності індивіда.

8. КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Особливості формування міжнародного права прав людини як окремої галузі міжнародного права.
2. Загальна Декларація прав людини (1948) як джерело універсальних міжнародно-правових стандартів прав людини.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966) про стандарти прав людини.
4. Перший факультативний протокол до Міжнародного пакту (1966) про громадянські і політичні права: порядок розгляду індивідуальних повідомлень.
5. Поняття і зміст Європейської системи захисту прав людини.
6. Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу від 2000 р.
7. Європейська Соціальна Хартія від 1961 р (переглянута): розвиток контрольного механізму.
8. Європейський Суд з прав людини: склад, структура та повноваження.
9. Звернення до Європейського суду з прав людини, умови прийнятності скарг.
10. Поняття і зміст Міжамериканської системи захисту прав людини. Історія розвитку Міжамериканської системи захисту прав людини..
11. Поняття і зміст Африканської системи захисту прав людини. Історія розвитку Африканської системи захисту прав людини.
12. Смертна кара і право на життя.
13. Протоколи №6 та № 13 до Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 1950 року про смертну кару.
14. Особливості ООН-івського та європейського механізму боротьби з тортурами.
15. Міжнародні договірні механізми про розгляд скарг індивідів (процедура та критерії прийнятності): порівняльний аналіз.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення дисципліни «Міжнародне право прав людини у глобальному контексті» здійснюється під час проведення лекцій, семінарських занять, підготовки індивідуальних завдань, виконання наукових робіт під керівництвом викладача та самостійної роботи.

При вивченні дисципліни застосовуються загальнонаукові методи теоретичного та емпіричного дослідження; формально-юридичний, історико-правовий, порівняльно-правовий методи; методики оцінки, прогнозування, аналізу даних; технології пошуку й обробки інформації.

10. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

В процесі вивчення дисципліни «Міжнародне право прав людини у глобальному контексті» використовуються такі методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне опитування;
- оцінювання виконання ІНДЗ (за наявності);
- підсумкова робота по змістовому модулю (Іспит);

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Міжнародне право прав людини у глобальному контексті» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1 (поточне опитування)	Підсумкова робота (Іспит)	Разом (%)
Змістовий модуль 1		
T1+T2+T3+T4+T5 T6+T7+T8+T9		
50	50	100

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS	
90-100	Відмінно	A (відмінно)	Зараховано
81-89	Добре	B (дуже добре)	
71-80		C (добре)	
61-70	Задовільно	D (задовільно)	
51-60		E (достатньо)	
0-50	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Не зараховано
0-25		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)	

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

І. Національне законодавство України та міжнародні договори .

1. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. - 2-е вид. - Київ: Юрінформ, 1992. – 200 с.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
3. Закон України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини” // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – С. 260.
4. Закон України “Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції” // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40. – С. 263.
5. Закон України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 2. – С. 99.

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006. Відомості Верховної Ради України(ВВР). 2006. N 30. ст.260.
7. Загальна декларація прав людини // Кушніренко О., Слінько Т. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – С. 440.
8. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права // Кушніренко О., Слінько Т. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – 440 с.
9. Міжнародний Пакт про економічні, соціальні і культурні права // Кушніренко О., Слінько Т. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – С. 440.
10. Факультативний Протокол до міжнародного Пакту про громадянські і політичні права // Кушніренко О., Слінько Т. Права і свободи людини та громадянина. – Х.: Факт, 2001. – 440 с
11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 1950 року в Римі, ратифікована Верховною Радою України від 17 липня 1997 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
12. Американська конвенція з прав людини від 22 листопада 1969 р. Сан-Хосе, Коста-Ріка. URL: cidh.oas.org/Basicos/English/Basic3.American%20Convention.htm
13. Африканська хартія прав людини і народів від 27 червня 1981 р. Міжнародні акти про права людини: зб. док. / Уклад. В. А. Карташкин, Е. А. Лукашева. 2-е изд., Доп. М., 2002. С. 887-899.
14. Конвенція СНД про права та основні свободи людини від 26 травня 1995 р. URL: cis.minsk.by/main.aspx?uid=9866
15. Arab Charter on Human Rights / <http://textus.diplomacy.edu/thina/TxFsetW.asp?tURL=http://textus.diplomacy.edu/thina/TxGetXDoc.asp?IDConv=2832>
16. ASEAN Human Rights Declaration. URL: <http://www.asean.org/news/aseanstatement-communications/item/asean-human-rights-declaration>.
17. Протокол №6 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 28.04.1983 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_802
18. Протокол №13 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 2002 року. // Офіційний вісник України. – 2006.- № 32.- Ст.462

II. Наукова література.

1. Саидов Х. Международное право прав человека. – М.: Академический правовой университет, 2002. – 198 с.
2. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підручник / В. В. Мицик; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К. : Промені, 2010. 722 с
3. Права людини в національному та європейському контекстах : підручник /Н.І. Петрецька, Ю.М. Бисага, Д.М. Белов та ін. ; за заг. ред. Н.І. Петрецької,Ю.М. Бисаги. Ужгород, Видавничий дім “Тельветика”, 2018. 482 с
4. Рабінович П.М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 1. С. 19-29.
5. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. Оцінювання. За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Сироїд Т. Л. ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Юрид. ф-т, Каф. міжнар. і європ. права. Харків : Бровін О. В., 2018. 290 с.
6. Сироїд Т. Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист прав людини: Навчальний посібник. Х.: Право, 2019. 310 с.
7. Аракелян М.Р. Міжнародно-правовий захист прав людини: навчально-методичний посібник з тестовими завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. О.: Фенік, 2019. 194 с.
8. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : науч.-практ. пособие / В. И. Манукян. Киев : Истина, 2010. 480 с.
9. Права человека: междунар. правовые док. и практика их применения: в 4 т. / сост. Е. В. Кузнецова. Минск : Амалфея, 2009. Т. 1–4
10. Донеллі Д. Права людини у міжнародній політиці; пер. з англ. Т. Завалій. Л.: Кальварія, 2004. 280 с.
11. Левенець А. В. Особливості міжамериканської системи захисту прав людини. Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та в світі. Треті юридичні читання: матеріали ювілейної всеукраїнської дистанц. Конференції 10 квітня 2020 року) / За заг. ред. Л.О.Корчевної, О.А. Чувакова. О.: Фенікс, 2020. С. 89-93.

Додаткова література:

1. Європейська конвенція по захисту прав людини: рекомендац. бібліограф. список літ. / Східноєвроп. нац. ун-т і. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. Луцьк, 2019. URL: <http://library.eenu.edu.ua/pok/europeyska.pdf>
2. Європейський суд з прав людини: як знаходити і розуміти практику суду. Рада Європи / Європейський суд з прав людини, 2019. 15 с. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/CLIP_Finding_understanding_case_1aw_UKR.pdf
3. Кузнєцова З.В. Конституційні обмеження прав та свобод людини і громадянина. Матеріали 74-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (м. Одеса, 27 - 29 листопада 2019 р.) О.: Фенікс, 2019. С. 43-46.
4. Левенець А.В. Інститут спеціалізованого омбудсмена в механізмі захисту прав людини та перспективи його запровадження в Україні. Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія «Правознавство».
5. Мандриченко Л. Міжнародні механізми захисту прав людини. Право громадян України на звернення до конвенційних органів з захисту прав людини. Тиждень права. 12 грудня 2019 року. URL: <https://pl.dsns.gov.ua/ua/Tizhden-prava/17041.html>
6. Манукян В.И. Европейский суд по правам человека: право, прецеденты. комментарии: Науч. - практич. пособие / В.И. Манукян. К: Истина, -2006. - 368с
7. Мицик В. В. Європейська система захисту прав людини, інституційні органи. Права людини у міжнародному праві : підруч. для вузів. К. : Промінь, 2010. С. 315-332.
8. Мушак Н.Б. Міжнародно-правові засади захисту та забезпечення прав людини в європейських міжнародних організаціях. К.: Ліра-К, 2013. 188 с.
9. Буткевич О. Застосування практики та виконання Україною рішень Європейського Суду з прав людини. Лабораторія законодавчих ініціатив, листопад 2017р. URL: https://parlament.org.ua/wpcontent/uploads/2017/11/Propozicii_Politiki_ECHR.pdf
10. Гом'єн Д. Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини / Д.Гом'єн. Вид .3-тє. К.: Фенікс, 2006. - 192 с.

11. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: навчальний посібник. 3-тє вид., стереотипне. К.: Алерта, 2016. 488 с.
12. Єдність судової практики: погляд Європейського суду з прав людини та Верховного Суду. К.: Верховний Суд, 14 червня 2019.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=E5MTaoMрj7Y>
13. Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Навчально-методичний посібник для тренерів навчального курсу для суддів. К.: ВАІТЕ,- 2017.- 192 с.
14. Ільченко І. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в Україні.// Право України. 2009. - №10. - С. 145- 148.
15. Караман І.В., Козіна В.В. Європейський суд з прав людини, Європейська конвенція з прав людини та індивідуальні заяви: перше знайомство. - К.: ВАІТЕ, - 2015. - 136с.
16. Неліп М.І., Мережко О.О. Силовий захист прав людини. Питання легітимності в сучасному міжнародному праві. –К.: Наукова думка, 1987.- 264 с.

Інформаційні ресурси:

1. Європейський Суд з прав людини - <http://www.echr.coe.int>
2. main Сайт Верховної Ради України (законодавство)
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>